

Література

1. Андiєвська Е. «Провидіння не любить ледачих...»: Розмову провела Людмила Таран. Жінка як текст: Емма Андiєвська, Соломія Павличко, Оксана Забужко: фрагменти творчості і контексти / упоряд. Л. Таран. Київ : Факт, 2002. С. 35–39.
2. Гнатюк М. Спасове яблуко Емми Андiєвської. *Кур'єр Кривбасу*. 2011. №№ 256–257 (березень-квітень). С. 3–12.
3. Костецький І. Про Емму Андiєвську. *Обрії*. 1951. Число 5. С. 5–6.
4. Костецький І. Начерки передмови до нездійсненого видання зібраних творів. *Костецький І. Тобі належить цілий світ: Вибрані твори*. Київ : Критика, 2005. С. 517–520.
5. Ланг Г. Г. З приводу спогадів Шевельова. *Критика*. 2010. Число 11–12. С. 43–46.
6. Рубчак Б. Поезія звільненої особистості. *Кур'єр Кривбасу*. 2004. № 170. С. 121–125.
7. Соловей О. Слід Леопарда. Про Ігоря Костецького і довкілля. *Сучасність*. 1999. Число 9. С. 146–154.
8. Шерех Ю. Велика стаття про малий вірш. *Шерех Ю. Пороги і заборіжжя. Література. Мистецтво. Ідеології*. Три томи. Т. 1. Харків: Фоліо, 1998. С. 336–342.
9. Шерех Ю. Диптих про книжки з подвійним дном (уривок). *Кур'єр Кривбасу*. 2004. № 171. С. 177–182.

УДК 821.162.1

ХУДОЖНЄ ОСМИСЛЕННЯ ХРИСТИЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У ЛІРИЦІ БАРОКО

Н. М. Урсані

Ціла когорта дослідників присвятила праці ліричній бароковій поезії, відзначаючи її питому релігійність. Зокрема, цей аспект вивчали І. Франко, В. Перетц, М. Грушевський, Д. Чижевський, В. Шевчук, Л. Ушкалов.

В епоху Бароко віра посідала важливу нішу в духовному просторі людини, тому осмислення християнських цінностей у поезії було вагомим складовою тогочасної художньої творчості.

Війни, повстання, суспільні катаклізми призводили до невпевненості людини Бароко в майбутньому, до пошуку шляхів виходу із духовної кризи. Предметом вивчення нашого дослідження є християнські цінності в бароковій поезії, об'єктом – лірика XVII–XVIII ст. Метою статті є висвітлення християнських цінностей у ліриці Бароко.

Проблеми моралі, богословські настанови яскраво представлені у творчості митців цієї епохи. Вони дотримуються моделі моралі, яку запропонувало світові християнство. Основу цієї моделі складає абсолютне добро – Бог, тому у творах знаходимо звернення поетів до проповідницьких мотивів, які представлені, наприклад, у творчості Лазаря Барановича, зокрема, в поезії «Якби багаті могли бідним полатати лати». Автор протиставляє життя бідних і багатих, закликає до смирення та християнської доброти, звертаючись до притчі про багача і бідняка Лазаря.

Осмислює духовні цінності і Данило Братковський. Особливий інтерес у митця викликає багатство і бідність, представлені у поезіях: «Диспут убого з паном», «Мінливість світу не зрозуміти», «Несталість світу». Автор узагальнює людську жадібність та бажання збагатитися матеріальними статками, що призводить до гонитви за багатством за будь-яку ціну: «Наповнює скрині кров'ю людською / Хто це, питаєш? Цить! Ми, з тобою» [3, с. 342].

Часто поети акцентують увагу на творінні Бога – світові. Висловлюється думка про те, що якби людина змогла би осмислити цей чудодійний акт, то була би більше спрямованою

на праведний шлях. На цьому наголошують Лазар Баранович, Данило Братковський, Климентій Зіновієв тощо. Їхні поезії набувають морально-дидактичного спрямування. Наприклад, у вірші Лазаря Барановича «Автор жалкує і апелює» ліричний герой звертається до Творця: «За все на світі, Боже, тобі шана! / І моя праця цілою зостане [3, с. 246].

Християнські цінності яскраво виражені в поезіях, присвячених осмисленню земного буття і смерті. Плинність матеріального і його скороминучість спонукають людину замислитися над життєвими орієнтирами, які пропонує християнство. Адже зразком моральної досконалості, навчання і життя для християн є центральна божественна постать Ісуса Христа, земне життя якого залишається ідеальним прикладом для усіх поколінь. А тому в ліриці Бароко безкінечність існування вибудовується у двох площинах: «Праведным шмать дати в небѣ живот вічний, / грішники же вовержут вь огонь безконечный» [2, с. 47].

Вади людського характеру також переосмислюються крізь призму християнських цінностей і набувають алегоричного звучання. Наприклад, бажання гризти ближнього асоціюється із поведінкою kota. Такі твори мають повчальний характер: «Злый злѣ страдает; образ сей нам являет: / всяк ловий, сам уловлен бывает» [2, с. 48].

«...Християни всіх епох, – зазначив У. Джемс – почували щось спільне для них усіх: дух побожності та милосердя, що охоплював всіх, на кого сходила благодать, – той особливий внутрішній стан, який характеризується любов'ю і смиренням, безмежним довір'ям до Бога, суворістю до себе, милосердям до інших» [1, с. 210].

Тема смерті пов'язана не лише із неминучістю її приходу, але й із швидкоплинністю людського життя, міркуваннями про те, що про добрі справи повинен дбати і молодий, і старий.

Таким чином, у ліриці Бароко спостерігаємо художню інтерпретацію осмислення духовних християнських цінностей у контексті земного шляху та життя вічного. Митці звертаються до критеріїв розрізнення добра та зла, морального й аморального, які можна звести до порятунку особистої безсмертної душі для вічного блаженного життя з Богом.

Література

1. Джемс У. Многообразие религиозного смысла. СПб., 1993. 420 с.
2. Українська поезія. Середина XVII століття. Київ, 1992. 669 с.
3. Українська література XVII ст. Київ, 1987. 606 с.

УДК 82.0:791.43.01:821.161

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ МОТИВУ БОЖЕВІДЛЯ У «ПОВІСТІ ПРО САНАТОРІЙНУ ЗОНУ» МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО ТА ЇЇ КІНОВЕРСІЇ «ТАНГО СМЕРТІ»

В. В. Чуйко

«Повість про санаторійну зону» – один із знакових творів М. Хвильового, у якому письменник здійснив психологічний аналіз епохи та свого героя (за Соломією Павличко [3]) й дійшов висновку, що обидва – невиліковно хворі. Наслідки нещадного впливу громадянської війни на духовне здоров'я та психоемоційний стан пореволюційного суспільства незворотні: колишні революціонери, які готові були віддати власне життя за щасливе майбутнє, опинилися у пастці комуністичної системи й стали «зайвими людьми». Відчувши прірву між своїми ідеалами та реальною дійсністю, вони зрозуміли, що їх шлях невизначений, а долі дощенту понівечені.